

Bernardas Paukštys,

Lietuvos vandens bendrija

**KOMPLEKSINIS IR BASEININIS
VANDENS IŠTEKLIŲ
VALDYMAS- PANAŠUMAI IR
SKIRTUMAI**

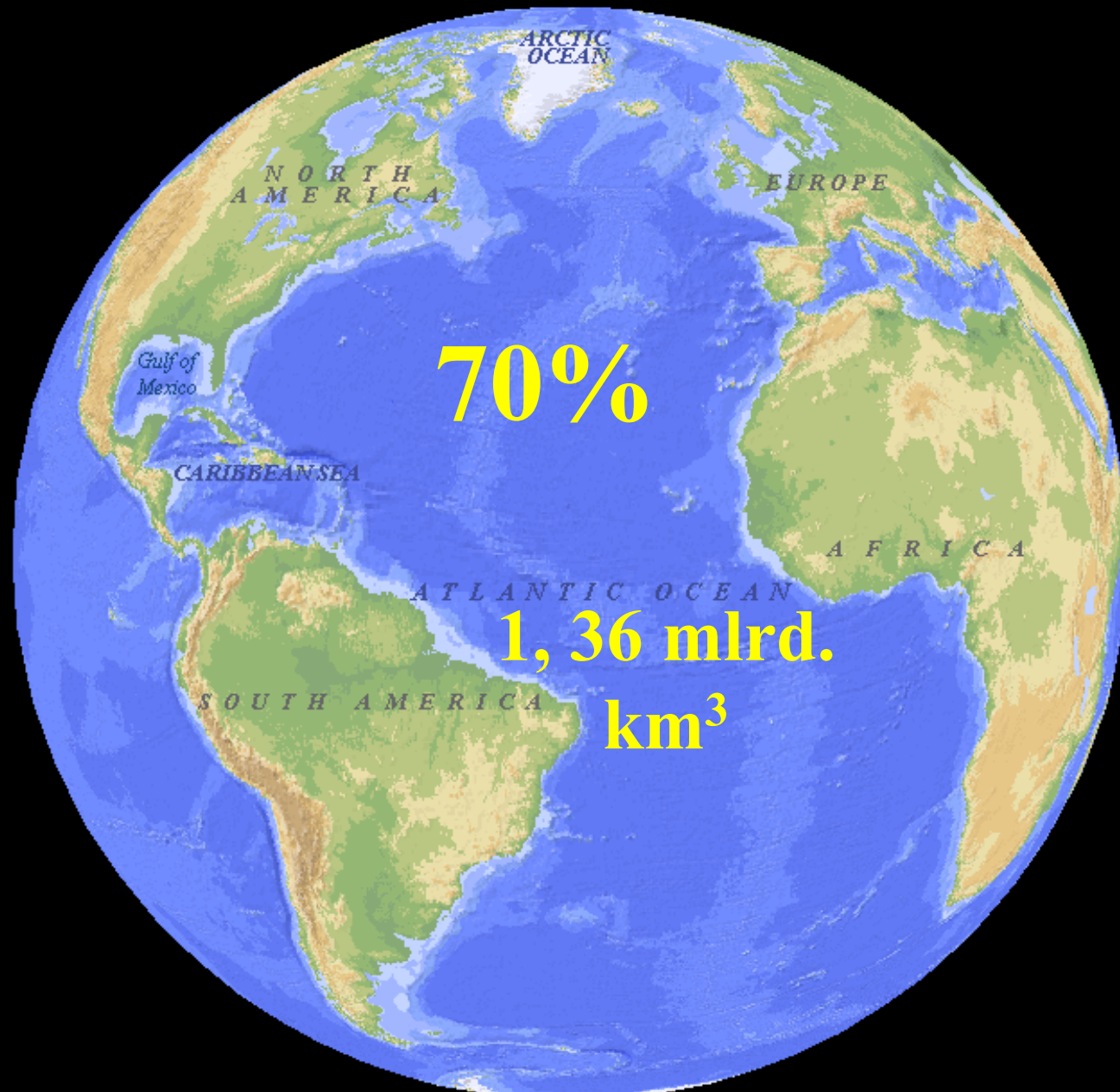
DISKUSIJOS ESMĖ

Dar 1992 m aukščiausio lygio susitikimuose Rio de Žaneire ir Dubline buvo priimtos **darnios, subalansuotos, tvarios, kompleksinės plėtros idėjos.**

BVPD, įteisinusi baseininį vandens išteklių valdymo principą, kaip žinia, patvirtinta 2000 metais

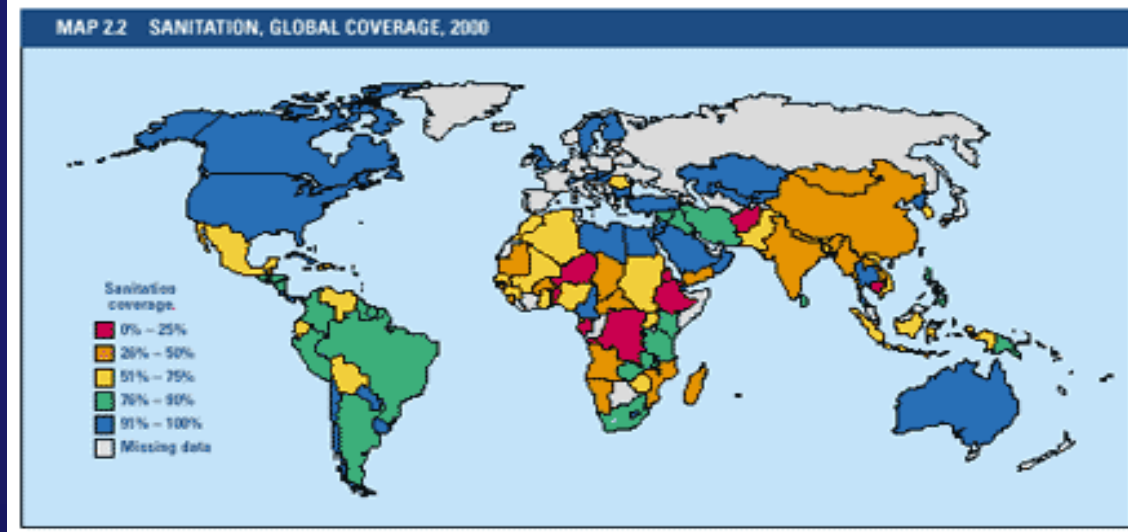
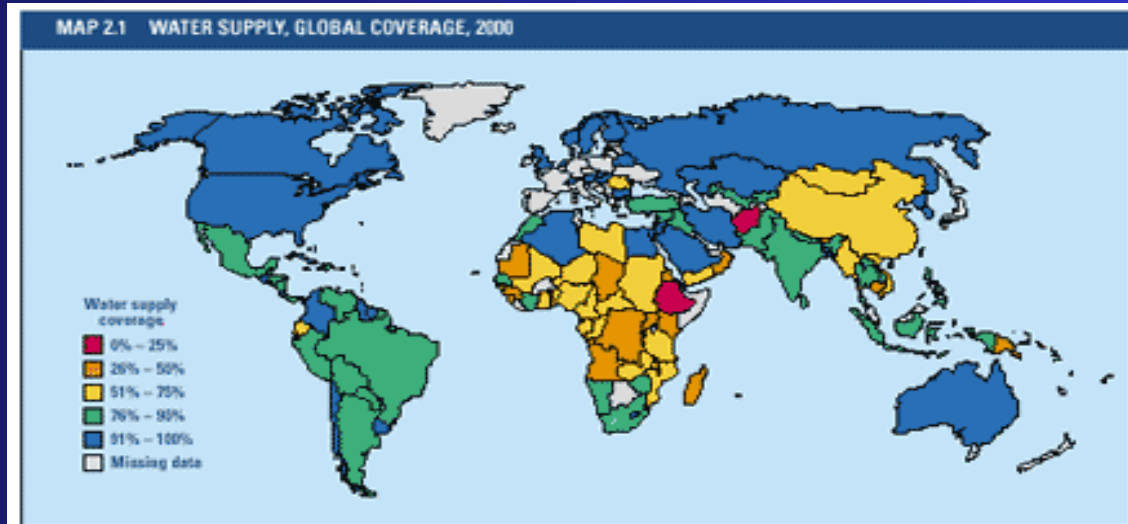
Europoje prasidėjo diskusija- kuo gi skiriasi kompleksinis ir baseininis vandens valdymas?

Žemė - vandens planeta

Tačiau maždaug 35% Žemės gyventojų (dažniausiai besivystančiose šalyse) stokoja sveiko vandens.

• Vandens išteklių išsaugojimas tapo globaline akcija. Vandens stoka gali įtakoti visos žmonijos vystymąsi.

• Tarp daugelio organizacijų, besirūpinančių vandens ištekliais yra ir 1996 m. įkurta PVB, prisiėmusi kompleksinio arba subalansuoto vandens išteklių valdymo (KVV) įgyvendinimo misiją.

2002 m Johanesburge priimta tūkstantmečio deklaracija

- Skurdo panaikinimas,
- Nesubalansuotų vartojimo ir gamybos modelių keitimas,
- Tausojantis gamtos išteklių naudojimas ir saugojimas,
- Darnus vystymasis globalizacijos paveiktame pasaulyje,
- Darnus vystymasis ir sveikata,
- Įgyvendinimo priemonės,
- Darnaus vystymosi institucinė bazė.

Tūkstantmečio tikslai, kurių įgyvendinimas glaudžiai susijęs su vandens ištekliais

Skurdas:

Iki 2015 perpus sumažinti žmonių turinčių iki 1 \$/d pajamas skaičių

Badas:

Iki 2015 perpus sumažinti badaujančių žmonių skaičių

Sveikata:

Sumažinti nuo vandens ligų mirštančių vaikų skaičių

Tūkstantmečio deklaracija vandens srityje:

*iki 2015 m perpus
sumažinti žmonių,
kuriems trūksta
vandens, skaičių
pasaulyje*

**Tai tikras iššūkis
pasaulio
ekonomikai**

**PVB nuomone, šios problemos
sprendimo raktas
yra darnios aplinkosaugos ir
kompleksinio vandens išteklių
valdymo principų įdiegimas.**

Šalių prisiimti įsipareigojimai Johanesburge

Iki 2005 m paruošti kompleksinio ir efektyvaus vandens išteklių valdymo planus, koordinuotai tvarkant tarptautinius vandens telkinius.

KVV planai labiau aktualūs besivystančioms šalims.

Panašūs įsipareigojimais/reikalavimais priimti ir Europoje. Bendroji vandens politikos direktyva reikalauja, kad

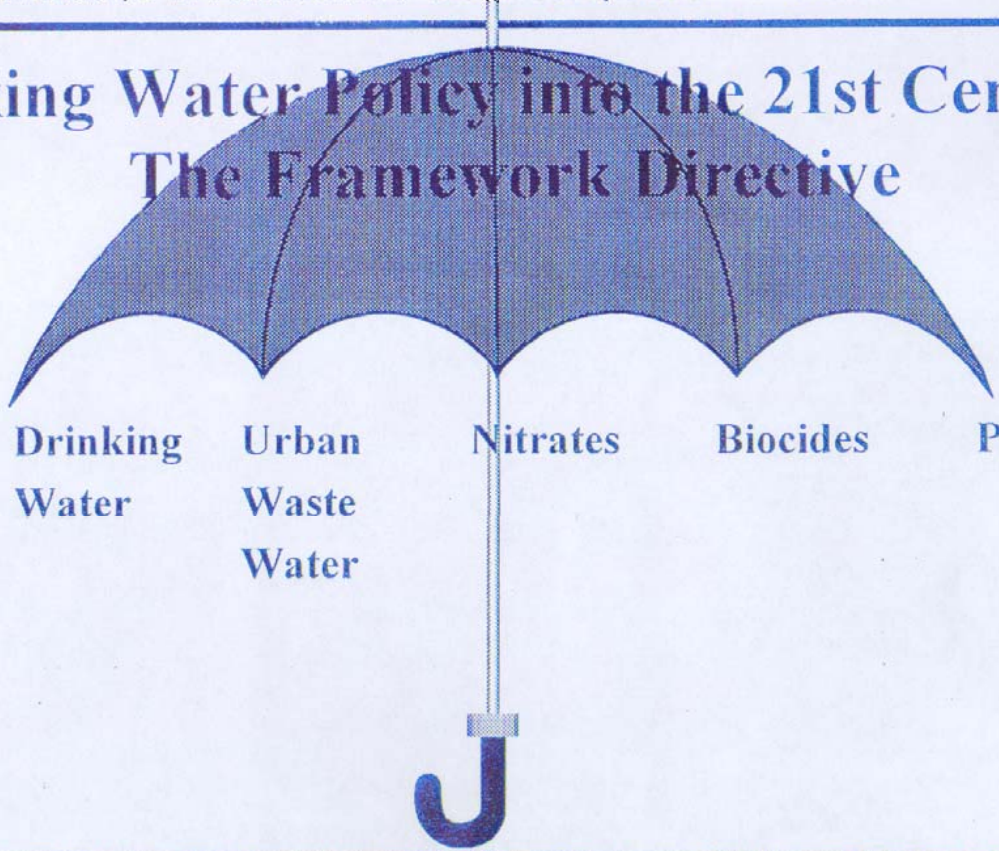

Water Framework Directive

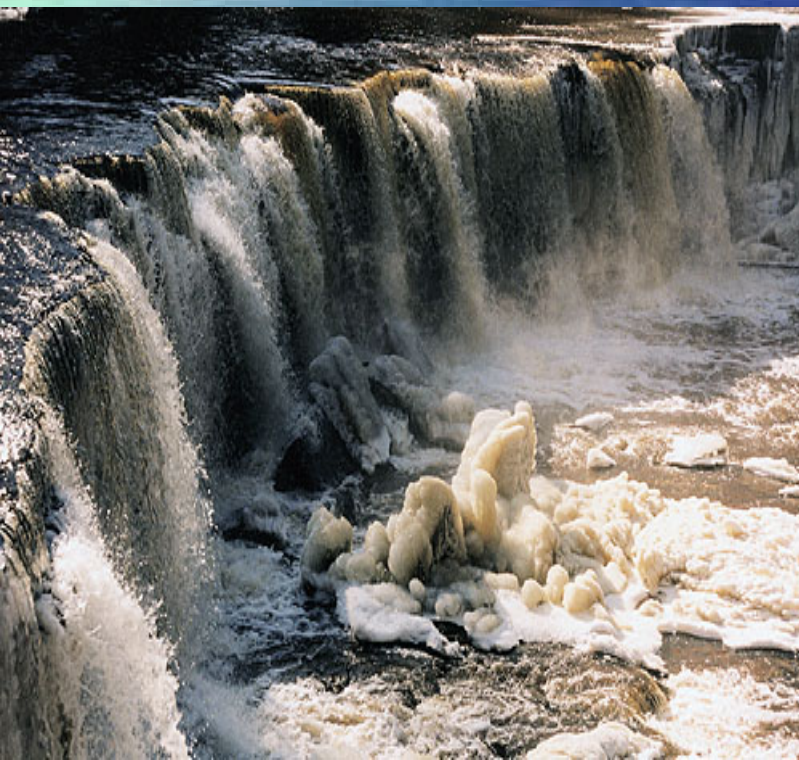
European Commission, DG XI Environment, Nuclear Safety and Civil Protection

Taking Water Policy into the 21st Century The Framework Directive

IPPC Drinking Urban Nitrates Biocides Pesticides
Water Water Waste
Water

iki 2015m visuose Europos Sąjungos
šalių vandens telkiniuose būtų geros
kokybės vanduo.

DISKUSIJOS ESMĖ

- **Europos šalys BVPD traktuoja kaip europinį KVV variantą arba kaip KVV šiauriniame pusrutulyje**
- **Bandoma diskutuoti ir apie galimybę eksportuoti BVPD modelį už Europos ribų į besivystančias šalis.**

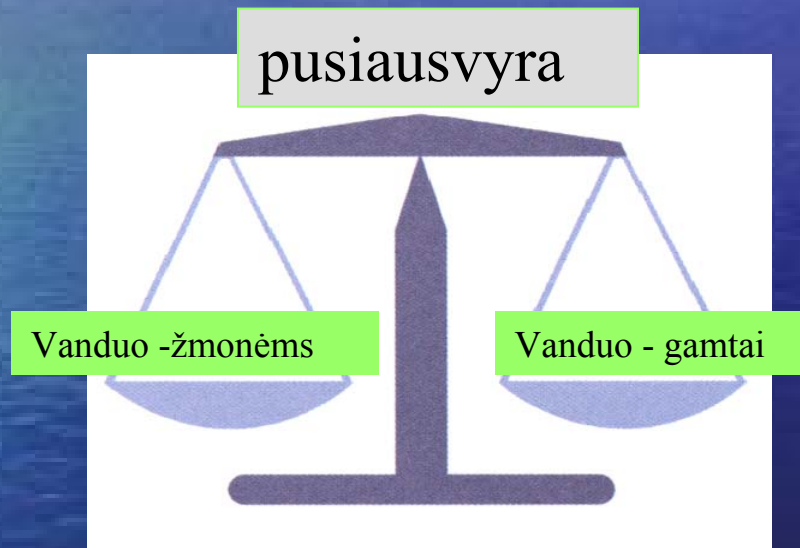

KVV koncepcija

Darnaus vystymosi (o tuo pačiu ir KVV) koncepcijos pagrindą sudaro 3 lygiaverčiai komponentai – aplinkosauga, ekonominis ir socialinis vystymasis.

Darnus vystymasis suprantamas kaip kompromisas tarp aplinkosauginių, ekonominių ir socialinių visuomenės tikslų, sudarantis galimybę pasiekti visuotinę gerovę dabartinei ir ateinančioms kartoms, išsaugant natūralias ekosistemas.

Kompleksinis vandens išteklių valdymas (KVV) - tai procesas, skatinantis harmoningą vandens valdymą ir naudojimą,

išsaugant ekosistemų tvarumą.

KVV- europiečių akimis

KVV – tai labai bendrų koncepcijų ir tikslų, su kuriais negalima nesutikti, rinkinys, tačiau šias koncepcijas sunkiau apibrėžti ir įgyvendinti politikoje, įstatymuose, norminiuose aktuose ir/ar konkrečiuose projektuose.

KVV (darni plėtra) tai yra lyg meno kūrinys, kuriame kiekvienas mato skirtingus dalykus. Nėra bei negali būti bendro susitarimo, kaip vertinti šį kūrinį.

BVPD ir KVV panašumai

- BVPD siekia įgyvendinti integruotą vandens telkinių valdymą;
 - racionalią vandens telkinių apsaugą ir subalansuotą vandens naudojimą;
 - sumažinti prioritetinių ir visiškai nutraukti prioritetinių pavojingų medžiagų išleidimą;
 - sumažinti požeminio vandens taršą;
 - sušvelninti potvynių ir sausrų padarinius;
- tuo būdu siekiant

**VISŲ VANDENS TELKINIŲ GEROS
BŪKLĖS**

BVPPD ir KVV panašumai (BVPPD preambulės 16 str.)

“Būtinai tolesnis vandens apsaugos ir subalansuoto valdymo integravimas į kitas Bendrijos politikos sritis, tokias kaip energetika, transportas, žemės ūkis, žuvininkystė, regioninė politika ir turizmas. Ši direktyva turėtų tapti nuolatinio dialogo ir tolesnio politikos sričių integravimo strategijų kūrimo pagrindu.”

KVV ir BVPD- skirtumai

- **Esminiai skirtumai: KVV- koncepcija, o BVPD – normatyvinis dokumentas, kuriam įgyvendinti sukurtos gairės.**
- **KVV bando išspręsti pasaulinę vandens valdymo krizę.**
- **BVPD sukurta, siekiant suvienyti fragmentiškus Europos šalių vandens įstatymus**
- **KVV bando derinti vandens išteklių valdymą su ekonominiu ir socialiniu vystymusi, BVPD – skirta daugiau aplinkos apsaugai**

Tūkstantmečio tikslai, kurių įgyvendinimui reikia kompleksiskai valdyti išteklius

Skurdas:

Iki 2015 perpus sumažinti žmonių turinčių iki 1 \$/d pajamas skaičių

Badas:

Iki 2015 perpus sumažinti badaujančių žmonių skaičių

Sveikata:

Sumažinti nuo vandens ligų mirstančių vaikų skaičių

BVPPD ir KV skirtumai

- Europos šalyse vanduo nėra skurdo mažinimo ir svarbiausia sveikatos gerinimo priemonė.
- Todėl Europa gali stiprinti aplinkosaugos ir vandens išteklių valdymo efektyvumą, tarpsektorinį koordinavimą, politikos, norminių reguliavimo aktų ir veiksmų programų derinimą.
- Europoje didesnis dėmesys skiriamas tolygiam vandens paskirstymui ir vandens tiekimo paslaugų gerinimui, o ne vandens – kaip gyvybiškai būtino gamtinio komponento išsaugojimui.

KVV ir BVPD skirtumai

- BVPD yra Europos prioritetams pritaikytas aplinkosaugos norminis dokumentas, atspindintis daugelį, bet ne visus KVV elementus
- BVPD neskatina didesnio vandens vartojimo, reikalingo skurdo ir bado mažinimui, o siekia tik geros vandens išteklių būklės
- BVPD nesirūpina, kaip vandens ištekliai gali padėti vystytis pasaulio (ar Europos) ekonomikai.

Ar galima eksportuoti BVPD į kitus regionus?

- **Besivystančio pasaulio ekonominės sąlygos skiriasi nuo Europos.**
- **BVPD gali būti naudinga įgyvendinant kai kuriuos tūkstantmečio tikslus, pvz. subalansuotą aplinkosaugos plėtrą, tačiau vargu ar tinka skurdo ir bado mažinimui.**

Ar galima eksportuoti BVPD į kitus pasaulio regionus?

- Galima perduoti besivystančioms šalims vandens išteklių valdymo patirtį, kurią šalys gali adaptuoti sau.
- BVPD nėra universalus dokumentas, tačiau kai kurie jos komponentai tinka visiems:
 - Visuomenės įtraukimas į vandens išteklių valdymą;
 - UB koordinavimo tarybų steigimas;
 - UBR planų rengimas;
 - Priemonių programų sudarymas ir laiko grafikų nustatymas;
 - Monitoringo programos;
 - Kaštų atsipirkimo mechanizmų įdiegimas ir pan.

KVV ir UBV

**UBV yra nemažai KVV elementų,
tačiau yra nemažai ir skirtumų,
kurie tampa svarbūs ypač
kalbant apie galimybę
eksportuoti direktyvą į kitas
šalis.**

IŠVADOS

- **BVPD gali būti traktuojama kaip Europos šalių, kuriose gausu vandens ir kuriose išvystyta vandens infrastruktūra, KVV planas.**
- **Tačiau BVPD kontekstas yra labai skirtingai interpretuojamas skirtingose šalyse.**
- **Todėl nerekomenduojama eksportuoti visos BVPD į besivystančias šalis, tačiau kai kuriuos universalius jos komponentus gali naudoti visos šalys.**
- **BVPD mažai naudinga įgyvendinant tūkstantmečio tikslus.**